

INSPIRE – Infrastruktura Informacji Przestrzennej w Europie

Geoinformacja bez granic



ADAM LINSENBARTH

INSPIRE (Infrastructure for Spatial Information in Europe) jest jednym z najbardziej ambitnych programów geoinformacyjnych realizowanych przez Komisję Europejską. Jego celem jest zapewnienie łatwego dostępu do wiarygodnej informacji przestrzennej i optymalnego jej wykorzystania.

Przygotowania do programu INSPIRE rozpoczęto w połowie roku 2001. Uczestniczyli w nich: Dyrekcja Generalna „Środowisko”, EUROSTAT (Europejska Agencja Statystyczna), JRC (Joint Research Centre – Wspólne Centrum Badawcze) w Isprze, EEA (European Environmental Agency – Europejska Agencja Środowiska) oraz COGI (Commission Inter-Service Group on Geographical Information – Interdyscyplinarna Grupa Komisji ds. Informacji Geograficznej). Początkowo program nosił nazwę E-ESDI (The Environmental European Spatial Data Infrastructure – Europejska Infrastruktura Danych Przestrzennych dla Środowiska), a jego celem było wypracowanie mechanizmów dostarczania spójnej, zharmonizowanej informacji geograficznej o odpowiedniej jakości, stanowiącej materiał dla monitorowania i oceny stanu środowiska naturalnego oraz kreowania odpowiedniej polityki w tym zakresie zarówno w skali europejskiej, krajowej, jak i regionalnej oraz lokalnej. Przyjęto założenie, że w dalszym etapie inicjatywa ta zostanie rozszerzona na inne dziedziny, takie jak rolnictwo czy transport, oraz że w efekcie powstanie mię-

dzysektorowa europejska infrastruktura danych przestrzennych. W styczniu 2002 r. nazwę E-ESDI oficjalnie zmieniono na INSPIRE (Infrastructure for Spatial Information in Europe – Infrastruktura Informacji Przestrzennej w Europie).

● Założenia programu

Nad realizacją całego programu czuwa Grupa Ekspertów INSPIRE (dawniej E-ESDI). Pierwsze spotkanie tej grupy odbyło się w ubiegłym roku w Brukseli. Przedstawiono tam niektóre przeszkody na drodze szerokiego zastosowania informacji geograficznej, m.in.: brak zrozumienia potrzeb użytkowników i koordynacji pomiędzy twórcami informacji, brak kompatybilności informacji pochodzących z różnych źródeł, a także brak rozpoznania innych istniejących przeszkód, co w konsekwencji uniemożliwia kreowanie właściwej polityki. Wynikiem takiego stanu rzeczy jest funkcjonowanie wielu paneuropejskich niekoherentnych źródeł danych, brak zintegrowanego systemu metadanych oraz niespójna polityka cenowa, co utrudnia wykorzystywanie istniejących zasobów informacyjnych. Komisja przedsta-

Terminarz INSPIRE

Faza I (styczeń-czerwiec 2002 r.) – przygotowanie elementów niezbędnych do opracowania propozycji ramowego aktu prawnego (ustawy) o INSPIRE, a także pewnych dokumentów szczegółowych, standardów i innych wymagań technicznych opracowanych już wcześniej w trakcie realizacji podobnych projektów.

Faza II (czerwiec-grudzień 2002 r.) – przygotowanie przez Komisję Europejską ramowego aktu prawnego.

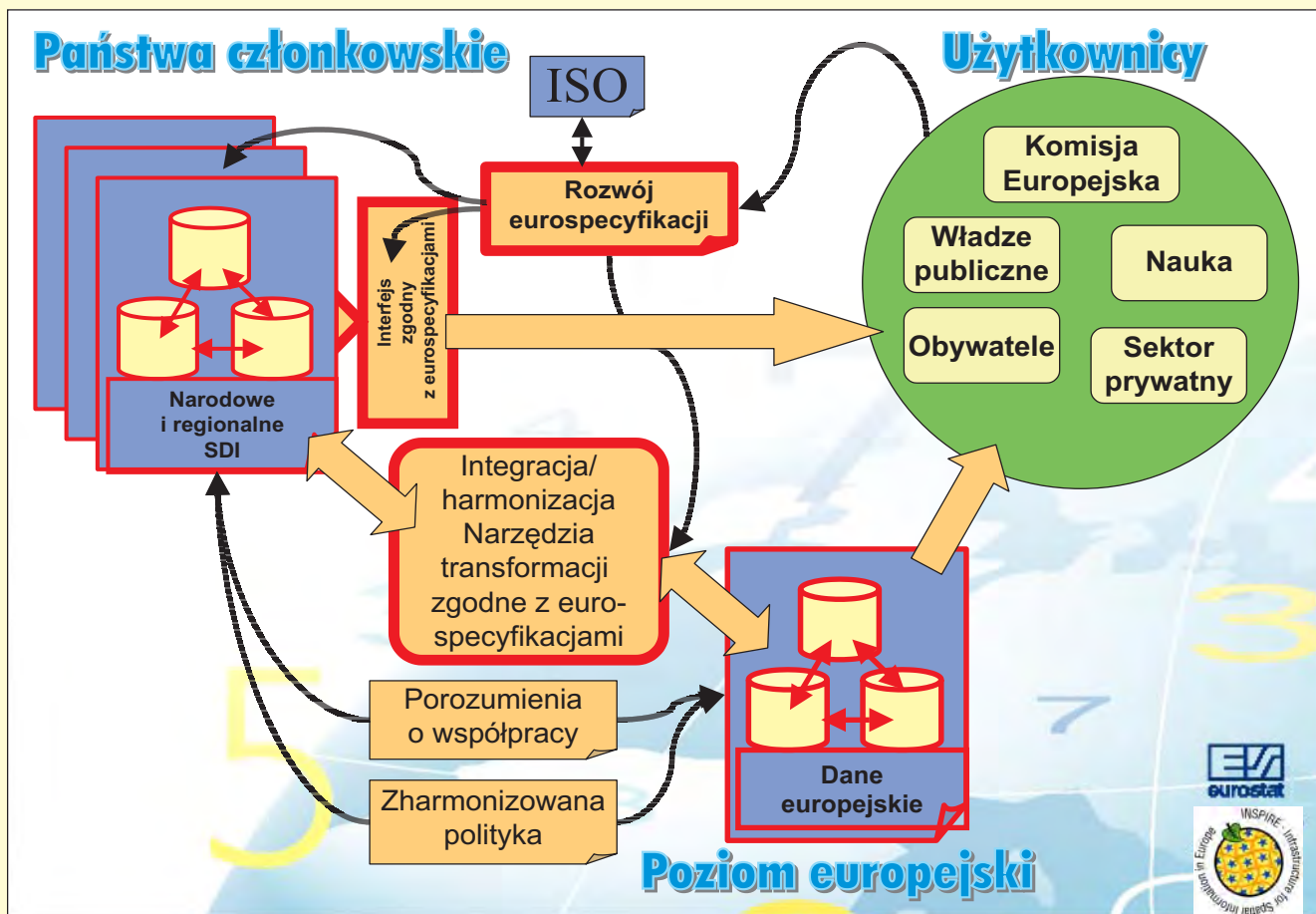
Faza III (lata 2003-2004) – negocjacje związane z przyjęciem przez Radę i Parlament Europejski projektu ustawy o INSPIRE, jak również części aktów szczegółowych.

Faza IV (od 2002 r.) – przygotowanie i przyjęcie szczegółowych aktów prawnych.

Jak wynika z tego harmonogramu, program INSPIRE może wejść w życie jeszcze przed przyjęciem Polski do Unii Europejskiej.

wiła długoterminową wizję poczynając niezbędnymi do uzdrowienia sytuacji w Europie poprzez podjęcie natychmiastowych działań koordynacyjnych.

Beneficjentem proponowanego programu jest w pierwszym rzędzie sama Komisja Europejska i rządy poszczególnych państw, ale jego celem jest także wytwarzanie, gromadzenie i udostępnianie danych geograficznych dla szeroko pojętych potrzeb społeczeństwa. Komisja Europejska przedstawiła swoją inicjatywę w kontekście istniejących porozumień w Unii Europejskiej: Strategii Zrównoważonego Rozwoju, 6. Programu Środowiska (6th Environmen-



Rys. 1. Długoterminowa wizja INSPIRE

tal Action Programme) oraz innych aktów legislacyjnych dotyczących środowiska. Punkt wyjścia do programu E-ESDI stanowiła dyrektywa dotycząca problematyki wody, która zobowiązuje kraje członkowskie do dostarczenia informacji w postaci GIS-owskiej do końca 2004 roku. INSPIRE jest komplementarny z programami GMES (Global Monitoring for Environmental and Security – Monitoring Globalny dla Środowiska i Bezpieczeństwa) oraz z e-Europe. Zdaniem Komisji Europejskiej pierwszym krokiem programu INSPIRE powinno być określenie podstaw prawnych odnoszących się do poszczególnych zagadnień techniczno-technologicznych oraz bloku dotyczącego dyrektywy Komisji w sprawach wodnych. Postanowiono, że główną rolę w realizacji programu powinny odgrywać: COGI, JRC oraz EEA.

Struktura organizacyjna

Podczas drugiego spotkania Grupy Ekspertów w Wiedniu określono strukturę organizacyjną programu (rys. 2), którą tworzą:

- grupy doradców (Grupa Ekspertów oraz struktury COGI i GMES),

- poziome grupy robocze, których zadaniem jest sformułowanie wymagań dotyczących różnych aspektów technicznych proponowanej infrastruktury,
 - tematyczne grupy robocze dotyczące poszczególnych elementów środowiska,
 - grupy koordynacyjne (tematyczne, techniczne i międzysektorowe) oraz grupy analiz i wspomaganie.
- Wyniki prac poszczególnych grup wyznaczyć mają ramy niezbędnych prac legislacyjnych. Należy podkreślić, że na razie program INSPIRE koncentruje się na realizacji fazy I i II (patrz ramka na s. 29), a po ich zakończeniu zostanie zaktualizowany.
- W skład **Grupy Ekspertów INSPIRE** wchodzi po dwóch przedstawicieli z państw Unii Europejskiej, obserwatorzy z krajów akcesyjnych oraz przedstawiciele organizacji ogólnoeuropejskich. Polskę w tej grupie reprezentuje autor tego artykułu. Przewodnictwem Grupy Ekspertów spoczywa w rękach Dyrekcji Generalnej „Środowisko” oraz EUROSTAT-u. Spotkania odbywają się co 3-4 miesiące (Bruksela – 18 września 2001, Wiedeń – 17 grudnia 2001, Madryt – 29-30 kwietnia 2002) i są organizowane przez

Komisję Europejską lub państwa członkowskie. Przewiduje się także – w zależności od potrzeb – organizowanie spotkań *ad hoc*. Zadaniem Grupy Ekspertów jest wspomaganie Komisji w tworzeniu i monitorowaniu działalności poszczególnych grup roboczych, zbieranie informacji na temat infrastruktury informacyjnej w krajach członkowskich, koordynacja przygotowania kolejnych dokumentów przez grupy robocze oraz opracowanie raportów z poszczególnych spotkań i finalnego dokumentu dotyczącego programu INSPIRE.

Członkami **COGI** są wszystkie służby Komisji posługujące się informacją geograficzną. Zadaniem tej grupy, której przewodniczy EUROSTAT (inaczej ESTAT), jest promowanie wykorzystania GI w działaniach Komisji oraz w kreowaniu polityki ogólnoeuropejskiej. Rola COGI polega także na udostępnianiu dla programu INSPIRE informacji na temat innych – zrealizowanych lub realizowanych przez Komisję Europejską – programów z zakresu informacji geograficznej, redagowaniu i wydawaniu kolejnych dokumentów. Działalność **GMES** jest prowadzona przez Komitet Sterujący oraz Forum. W skład

Komitetu Sterującego wchodzi przedstawiciele poszczególnych państw, Komisji Europejskiej, Europejskiej Agencji Kosmicznej, Europejskiej Agencji Środowiska, EUMESAT-u, a także organizacji reprezentujących przemysł oraz użytkowników. Zadaniem GMES jest informowanie szerokiego kręgu potencjalnych użytkowników o programie INSPIRE oraz prowadzenie dyskusji na temat ustaleń wynikających z jego realizacji.

Poziome grupy robocze są podstawą działania programu INSPIRE. Podczas spotkania wiedeńskiego postanowiono utworzyć następujące grupy:

- Reference Data and Metadata – Dane Referencyjne i Metadane (przewodnictwo – EUROSTAT);
- Architecture and Standards – Architektura i Standardy (JRC);
- Data Policy & Legal Issues – Aspekty Prawne i Polityka w Zakresie Danych (Wlk. Brytania);
- Implementing Structures & Funding – Finansowanie i Struktury Wdrażania (Szwecja);

■ Impact Analysis – Analiza Skutków (Holandia).
Przewiduje się utworzenie z personelu Komisji oraz Europejskiej Agencji Środowiska szeregu **tematycznych grup roboczych i koordynacyjnych**. Ich zadaniem będzie ogólna koordynacja, określenie potrzeb użytkowników z zakresu informacji geograficznej dla środowiska, a także koordynacja działań pomiędzy sektorami.

Wizja europejskiej infrastruktury

W przyjętej wstępnie wizji europejskiej infrastruktury zakłada się, że zostanie ona oparta na krajowych i regionalnych strukturach i będzie z nimi koordynowana. Podstawowe założenia są następujące:

1. **Rozproszona sieć baz danych na szczeblach lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim**
 - każda baza danych powinna być tak zarządzana, aby dostarczać informacje

i usługi zarówno na potrzeby państw członkowskich, jak i Unii Europejskiej,

- operator bazy danych jest odpowiedzialny za jakość dostarczanych danych,
- wspólne standardy i protokoły zapewniają współdziałanie oraz kompatybilność baz danych.

2. Dostępność informacji o porównywalnej dokładności niezbędnej do zarządzania na terenie całej Europy

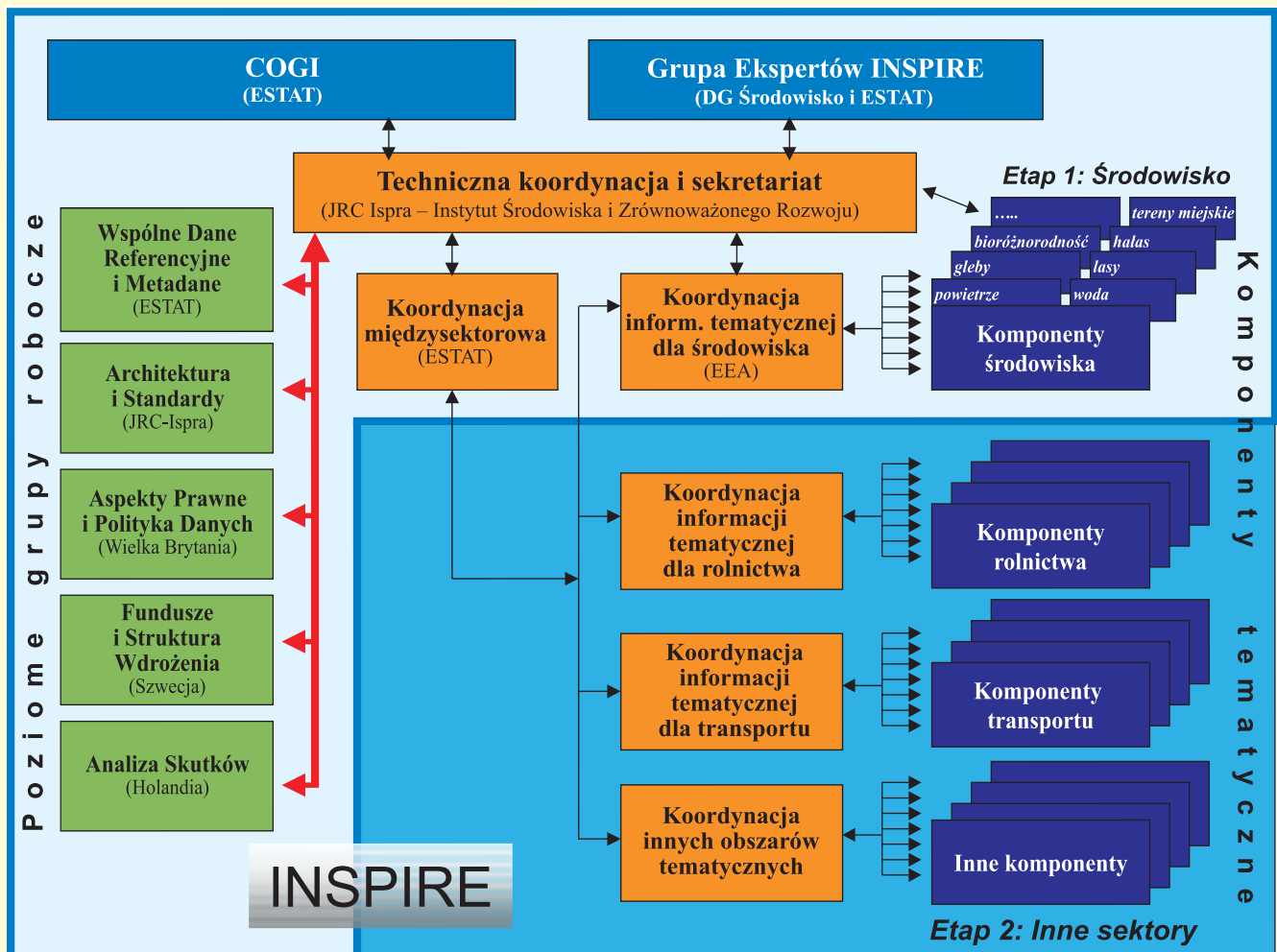
■ musi być ustalona wspólna definicja komponentów i struktury danych zarówno referencyjnych, jak i tematycznych,

- metadane będą obowiązkowe i zostaną utworzone w oparciu o wspólne standardy.

3. Dostępność danych dla wszystkich uczestniczących w przygotowywaniu, wprowadzaniu oraz monitorowaniu polityki Unii Europejskiej

■ muszą zostać ustalone zasady zarządzania danymi oraz ich rozprowadzania na wszystkich szczeblach,

- musi istnieć możliwość odszukania dostępnych danych za pomocą elektronicznych katalogów sieciowych,



Rys. 2. Struktura programu INSPIRE (w nawiasach podano przewodnictwo)

■ informacja powinna być dostępna za pomocą internetu; powinna także istnieć możliwość zastosowania specjalnych interfejsów dla poszczególnych kategorii użytkowników.

● Kolejność działań legislacyjnych

Procedura związana z wprowadzeniem nowych aktów legislacyjnych w Unii Europejskiej jest bardzo złożona i długotrwała. W przypadku INSPIRE pierwszy etap to przygotowanie ramowego projektu prawnego (*framework preparation*) zaakceptowanego przez Komisję. Akt ten powinien określać generalne wymagania dotyczące głównej części INSPIRE, takie jak mechanizmy koordynacyjne i aktualizacyjne oraz możliwość rozbudowy systemu w odpowiedzi na pojawiające się z czasem nowe wymagania ze strony użytkowników, a także określać harmonogram opracowania szczegółowych aktów prawnych, obejmujących całość programu INSPIRE.

Kolejnym etapem jest przekazanie zaakceptowanego ramowego aktu prawnego do Rady i Parlamentu Europejskiego. Obowiązuje tu procedura podobna jak w naszym Sejmie. Z reguły odbywają się dwa czytania, ale w pewnych przypadkach Parlament może zaakceptować akt prawny już po jednym. Po przyjęciu ramowego aktu prawnego (w naszym rozumieniu – ustawy) następuje opracowanie szczegółowych aktów prawnych (*daughter preparation*), co można porównać do naszych rozporządzeń. Ostatnim etapem prac legislacyjnych jest ich przyjęcie (*daughter adoption*) przez Radę i Parlament Europejski. Zakończenie tych wszystkich prac pozwoli na wprowadzenie programu INSPIRE w życie (*framework and daughter implementation*) zarówno w Komisji Europejskiej, jak i w państwach członkowskich.

● Dotychczasowe wyniki INSPIRE

W efekcie pierwszego spotkania Grupy Ekspertów w Brukseli nakreślono ramy organizacyjne oraz zakres prac przewidzianych w programie E-ESDI (INSPIRE), co znalazło swój wyraz w dokumencie „ESDI Organisation and E-ESDI Action Plan” (Organizacja ESDI i plan działania E-ESDI). Określono w nim cele programu, zakres

działania poszczególnych grup, harmonogram prac oraz przedstawiono zakres działania różnych organizacji, które mogą być włączone do realizacji tego programu.

Na drugim spotkaniu Grupy Ekspertów INSPIRE w Wiedniu uszczegółowiono plan działania oraz ustanowiono grupy robocze, których zadaniem było przygotowanie wstępnych wersji dokumentu (*orientation paper*). Każda grupa robocza składa się z kilku członków rzeczywistych oraz z członków korespondentów.

Autor tego artykułu został członkiem rzeczywistym grupy roboczej zajmującej się problemami danych referencyjnych i metadanych, natomiast do grupy roboczej „Architektura i Standardy” na członka korespondenta powołana została dr Ewa Wysocka, a do grupy roboczej „Analiza Skutków” – dr Elżbieta Bielecka. Grupy robocze spotykają się co kilka tygodni iredagują dokumenty drogą kolejnych przybliżeń i wymiany korespondencji pocztą elektroniczną.

Na trzecim spotkaniu Grupy Ekspertów w Madrycie zaprezentowane zostały dokumenty (*orientation papers*) opracowane przez poszczególne grupy robocze, a także „Environmental Thematic User Needs” przygotowany przez koordynacyjną grupę tematyczną „Środowisko” działającą pod przewodnictwem Arvida Lillethuna z Europejskiej Agencji Środowiska.

Uwagi do poszczególnych dokumentów sformułowane w wyniku dyskusji zostaną uwzględnione przy opracowaniu ich kolejnej wersji (*position paper*). Prace te powinny zostać wykonane w okresie maj-czerwiec 2002 roku i przedstawione na kolejnym – czwartym posiedzeniu Grupy Ekspertów, które planowane jest na lipiec 2002 r. Na przykład grupa robocza „Dane Referencyjne i Metadane” odbyła kolejne spotkanie w dniach 27-28 maja w Bad Godesberg koło Bonn, na którym przedyskutowano uwagi zgłoszone na posiedzeniu w Madrycie oraz uwagi poszczególnych członków. W ten sposób powstała kolejna wersja dokumentów (*position papers*).

Z dotychczasowego przebiegu realizacji INSPIRE wynika, iż jego elementy wykonywane są zgodnie z nakreślonym harmonogramem i że pierwszy etap tego programu pozwoli na określenie ram europejskiej infrastruktury informacji przestrzennej.

● Porozumienie komisarzy europejskich

O wadze programu INSPIRE świadczyć może fakt, że porozumienie na jego temat (*Memorandum of understanding*) podpisali w Brukseli 11 kwietnia 2002 roku komisarze Komisji Europejskiej: Margot Wallström odpowiedzialna za dział środowisko, Pedro Solbes Miro odpowiedzialny za gospodarkę i politykę monetarną oraz Philippe Busquin odpowiedzialny za badania i naukę.

Dokument ten składa się z czterech paragrafów. W pierwszym przedstawiono przyczyny podjęcia inicjatywy INSPIRE. W drugim – cele, jakim ma służyć to porozumienie (zasadniczym jest koordynacja działań pomiędzy Dyrekcją Generalną „Środowisko”, EUROSTAT-em oraz JRC w pracach nad realizacją programu INSPIRE). Trzeci określa cele inicjatywy INSPIRE. Najważniejszy jest jednak paragraf ostatni, w którym nakreślono zakres obowiązków i zadań przy realizacji pierwszej fazy programu obejmującej przygotowanie zarysu ramowego aktu prawnego o INSPIRE. Całość prac koordynują wspólnie EUROSTAT oraz Dyrekcja Generalna „Środowisko”. Z tymi dwiema instytucjami współpracuje JRC jako koordynator techniczny. Rolą EUROSTAT-u, obok kierownictwa COGI w Komisji Europejskiej, jest koordynacja prac pomiędzy tą komisją a innymi realizatorami programu INSPIRE. EUROSTAT wspólnie z Dyrekcją Generalną „Środowisko” jest odpowiedzialny za przygotowanie propozycji Komisji dotyczących odpowiedniego aktu prawnego, a ponadto współprzewodniczy pracom Grupy Ekspertów INSPIRE, organizuje spotkania tej grupy w roku 2002, a także kieruje pracami grupy roboczej ds. danych referencyjnych i metadanych. Będzie również odpowiedzialny za przeprowadzenie badań nad rolą informacji geograficznej w Europie.

Dyrekcja Generalna „Środowisko” wspólnie z Europejską Agencją Środowiska będzie z kolei koordynować prace dotyczące badań nad potrzebami użytkowników. JRC zaś, poza zadaniami już poprzednio wymienionymi, będzie kierował pracami grupy roboczej „Standardy i Architektura”.

Po zakończeniu prac nad pierwszą fazą programu nastąpi uszczegółowienie dalszych zadań powierzonych tym trzem instytucjom. ■